TRAFICOM **LAUSUNTO**

Liikenne- ja viestintävirasto
Transport- och kommunikationsverket

Eduskunnan hallintovaliokunta

hallintovaliokunta@eduskunta.fi

Päiväys/Datum
27.06.2023
Dnro/Dnr
TRAFICOM/343231/03.03.01/2023
Viite/Referens
Pyyntönne kirjallisesta asiantuntijalausunnosta 22.6.2023

Liikenne- ja viestintäviraston asiantuntijalausunto asiasta E 8/2023 vp: merionnettomuustutkintadirektiivi

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirastolta kirjallista asiantuntijalausuntoa E-kirjeestä E 8/2023, joka koskee Euroopan komission ehdotusta meriliikenneonnettomuustutkintadirektiivin 2009/18/EY muuttamisesta. Liikenne- ja viestintävirasto esittää lausuntonaan seuraavaa:

Liikenne- ja viestintävirasto tukee sitä, että onnettomuustutkintadirektiiviä ajantasaistetaan ja yhtyy näkemykseen siitä, että onnettomuustutkintavelvoitteen laajentamisen kautta saatavien lisätietojen avulla voidaan tuottaa onnettomuuksia ja vaaratilanteita ennaltaehkäisevää tietoutta meriliikenteen turvallisuuden parantamiseksi. Esimerkiksi ilmailuun ja rautatieliikenteeseen verrattuna EU:n meriliikenteen tietojen keruu on toistaiseksi ollut vähemmän laajaa.

Meriliikenneonnettomuustutkintadirektiiviä 2009/18/EY koskevat täytäntöönpanosäännöt ovat turvallisuustutkintalaissa (525/2011). Turvallisuustutkintaa varten oikeusministeriön yhteydessä on Onnettomuustutkintakeskus. Keskus suorittaa tehtävänsä itsenäisesti ja riippumattomasti. Onnettomuuksista ja vaaratilanteista, jotka Onnettomuustutkintakeskuksen on tutkittava, säädetään turvallisuustutkintalain 2 §:ssä. Liikenne- ja viestintävirastolla on lain 16 §:n mukaan velvollisuus ilmoittaa Onnettomuustutkintakeskukselle onnettomuudesta tai vaaratilanteesta, joka voi tulla tutkittavaksi turvallisuustutkintalain mukaan.

Merilain (674/1994) 18 luvun 15 §:n mukaan aluksen päällikön tai laivanisännän on viipymättä ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle tietoonsa tulleista aluksen käytön yhteydessä tapahtuneista onnettomuuksista ja vaaratilanteista suomalaisella aluksella. Näiden ilmoitusten tekemisestä on ohjeet Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla. Ilmoituksen voi tehdä sähköisellä lomakkeella, sähköpostitse tai postitse.

Meriliikenneonnettomuustutkintadirektiivin 17 artiklan mukaan merionnettomuuksia ja merellä sattuneita vaaratilanteita koskevat tiedot on tallennettava ja analysoitava merionnettomuuksia koskevan eurooppalaisen tietojärjestelmän avulla (European Marine Casualty Information Platform, EMCIP). EMCIPiä hallinnoi Euroopan meriturvallisuusvirasto (EMSA). Myös muiden kuin jäsenvaltioiden nimeämien turvallisuustutkintaviranomaisten on mahdollista viedä järjestelmään tietoja, mutta oikeudet ovat rajoitetummat.

Direktiivin muutosehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tutkintaviranomaisten olisi ensinnäkin ilmoitettava kaikki hyvin vakavat merionnettomuudet EMCIP-tietokantaan, mikä vastaa nykytilaa. Tämän lisäksi ehdotetaan, että jäsenvaltiot voisivat päättää ja nimetä yhden tai useamman toimivaltaisen kansallisen viranomaisen, jonka tehtävänä on ilmoittaa myös kaikki muut merionnettomuudet ja merellä sattuneet vaaratilanteet.

E-kirjeessä viitataan Suomessa on parhaillaan käynnissä olevaan hankkeeseen, joka haluttaessa mahdollistaisi raportointimahdollisuuden laajentamisen. E-kirjeen mukaan hankkeen vaikutuksia ei vielä voi tarkasti arvioida, mutta alustavan arvion mukaan ne eivät muodostune merkittäväksi.

Liikenne- ja viestintävirasto tarkentaa, että Onnettomuustukintakeskuksen, Liikenne- ja viestintäviraston, Rajavartiolaitoksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluvastuualueen välillä on käyty keskusteluja siitä, miten eri viranonmaisten vastuulle kuuluvien tietojen keruuta voisi yhdenmukaistaa ja sujuvoittaa tietojen viemistä EU:n tietokantaan. Liikenne- ja viestintävirasto on kehittämässä omaa sähköistä ilmoituslomakettaan niin, että sen kautta kerättävät tiedot olisivat sellaisinaan vietävissä EMCIP-tietokantaan rajapinnan kautta. Nämä ilmoitukset tulevat virastoon onnettomuuden tai vaaratilanteen asianosaisilta, ja ne eivät välttämättä sisällä itse tapahtumastakaan kaikkia EMCIPissä edellytettyjä tietoja. Lisäksi ne eivät luonnollisestikaan sisällä EMCIPin edellyttämiä tietoja viranomaistoiminnasta kuten siitä, suoritetaanko tapahtumasta viranomaistutkinta ja jos ei, millä perusteella tutkintaa ei tehdä. EMCIPissä edellytetyt ilmoitustiedot on lueteltu direktiivin liitteessä II. Tutkinnan valmistuttua EMCIPin kautta on toimitettava myös turvalliisuustutkinnasta saadut tiedot, mukaan lukien turvallisuussuositukset.

Jos Suomessa päätetään jatkossa laajentaa ilmoitusvelvollisuutta ehdotuksen mukaisesti, on vastuun siitä, että järjestelmään viedään kaikki edellytetyt tiedot jatkossakin oltava kokonaisuudessaan Onnettomuustutkintakeskuksella. Direktiivissä vaaditut viranomaistiedot ovat kokonaisuudessaan vain Onnettomuustutkintakeskuksen hallussa ja vain se voi Suomessa tehdä päätöksen esimerkiksi siitä tutkitaanko tapahtuma turvallisuustutkintalain mukaisesti vai ei. Direktiiviehdotuksen kansallisia vaikutuksia on E-kirjeessä arvioitu viraston käsityksen mukaan vain Onnettomuustutkintakeskuksen näkökulmasta. Mahdollisuus velvoittaa myös muita viranomaisia direktiiviehdotuksen 17 artiklan 3 kohdan mukaisesti ilmoitusten tekemiseen edellyttäisi kuitenkin myös komission ehdotuksen ja sen vaikutusten laajempaa arviointia.

Pipsa Eklund
johtaja, Liikennejärjestelmäpalvelut

Susanna Metsälampi
johtava asiantuntija

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 27.6.2023. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.